

kritiske råstoffer uden retfærdighed

Europa-Kommissionen offentliggjorde i midten af marts 2023 et forslag til en forordning om kritiske råstoffer. Den omhandler både en ny liste med 16 strategiske råstoffer og en liste med 34 kritiske råstoffer. Alle 16 strategiske råstoffer betragtes også som kritiske. Det handler blandt andet om kobolt, kobber og lithium, der alle er strategiske råstoffer i omstillingen til vedvarende energi. Forordningen skal nu behandles i Europa-Parlamentet og EU-Rådet.

NOAH og Friends of the Earth Europe er dybt bekymrede over, at kommissionen i forordningens hovedprioritet om at "garantere EU's adgang til en sikker og bæredygtig forsyning af kritiske råstoffer" har overset det faktum, at vores nuværende efterspørgsel efter disse råstoffer er nødt til at falde markant, hvis EU's grønne omstilling skal lykkes på retfærdig vis. Hvis ikke, vil den enorme efterspørgsel kun betyde mere skade for de lokalsamfund, der påvirkes af minedrift, for klimaet og for miljøet.

Forsyningssikkerhed på bekostning af lokalsamfund

I forordningen lover kommissionen at sætte gang i efterforskningen efter kritiske råstoffer i EU, idet medlemsstaterne skal udarbejde nationale programmer for efterforskning og prioritere disse områder i planlægningslove. Den indeholder også en liste over strategiske projekter både i EU og i tredjelande. Disse projekter vil kunne nyde godt af hurtige tilladelser, og nogle projekter vil blive anset for at være af "overordnet offentlig interesse", hvilket kan give dem prioritet, for eksempel over EU's naturlovgivning og lokale/regionale love. Der er ingen forpligtelse for projekterne til at udføre miljøkonsekvensvurderinger eller til at opnå samtykke fra lokalsamfundet.

Mange af de grundlæggende årsager til konflikter om miner i EU skyldes at minevirksomhederne ikke fuldt ud overholder EU-lovgivningen, herunder miljøkonsekvensvurderinger. Det bør være obligatorisk ved strategiske projekter, der involverer minedrift og forarbejdning, at man foretager disse vurderinger. Som anbefalet i et forskningsstudie fra Europa-Parlamentet bør sociale konsekvensanalyser og konsekvensanalyser for menneskerettigheder desuden være obligatoriske ved mineprojekter.

virksomheder undtages for bæredygtighedsansvar (due diligence)

Ifølge forordningen skal projekterne overholde den kommende EU-lov om due diligence i forbindelse med virksomheders bæredygtighed. Denne lov dækker dog ikke SMV'er, som udgør størstedelen af de virksomheder, der driver og anlægger nye råstofminer i Europa. Forordningen giver også mulighed for, at projekterne bliver individuelt certificeret som en del af en eksisterende certificeringsordning - eller endda blot med en forpligtelse til at opnå certificering - som et alternativ til at overholde den kommende EU-lovgivning om due diligence.

Loven om virksomheders bæredygtighedsansvar (due diligence) bør gælde for alle strategiske projekter, uanset om det er store virksomheder eller SMV'er. Samtidig bør virksomheder ikke få lov til at gemme sig bag en certificering. De nuværende certificeringsordninger er selvregulerede af industrien på en uigennemskuelig måde, de kan ikke garantere samtykke fra lokalsamfundet, og de bliver ofte brugt til greenwashing.

Fra overforbrug til mådehold

EU forbruger mere end det dobbelte af et bæredygtigt og retfærdigt niveau af materialer og energi. Hvis forbruget fortsætter på dette niveau, betyder det mere udvinding og større miljøpåvirkning. Der vil uundgåeligt være behov for en vis mængde råmaterialer til energiomstillingen, men i forordningen bør skitseres måder, hvorpå man kan begrænse efterspørgslen efter råmaterialer generelt. Nogle eksempler kan være at renovere bygninger for at spare på energien, prioritere offentlig transport frem for privatbiler og reducere unødvendige sektorer såsom rumforskning og oprustning. I forordningen skitseres nogle positive tiltag inden for genbrug, genanvendelse og genvinding af affald, som vil bidrage til dette, men det er ikke nok. Det er på tide, at det globale nord gør op med sit massive overforbrug af jordens ressourcer. Og vi kan begynde med mådehold i vores anvendelse af råstoffer.

Se Friends of the Earth Europes detaljerede analyse af forordningen her: <https://friendsoftheearth.eu/wp-content/uploads/2023/03/Critical-Raw-Materials-Regulation-FoEE-analysis-1.pdf>

Denne folder er printet på riso hos Obra Press i NV. Det er en mere bæredygtig lav-energi printer med let genanvendeligt blæk baseret på soya eller risolie.

